

Tartu Ülikool
Loodus- ja Täppisteaduste Valdkond
Ökoloogia- ja Maateaduste Instituut
Geograafia osakond

Magistritöö inimgeograafias ja regionaalplaneerimises (30 EAP)

**Soomes elavate Eesti päritolu inimeste assimilatsiooni mõjutavad
tegurid**

Eliiza Anastasia Mihhailov

Juhendaja: PhD Kadi Kalm

Tartu 2025

Annotatsioon

Soomes elavate Eesti päritolu inimeste assimilatsiooni mõjutavad tegurid

Käesoleva magistritöö eesmärk on uurida ja mõista, mis tegurid mõjutavad Soomes elavate Eesti päritolu inimeste assimilatsiooni. Töös kasutatakse 2019. aastal läbi viidud küsitlusuuringu andmeid, millele toetudes loodi kaks sõltuvat tunnust, millega leida assimilatsiooni mõjutavaid tegureid. Tegurite välja selgitamiseks teostatakse binaarne logistiline regressiooni. Analüüsist selgus, assimileerus väiksem arv inimesi kui eelnev kirjandus näitaks. Sugu, rahvus, tööalane staatus ja abikaasa rahvus mõjutavad olulisele assimilatsiooni tõenäosust. Linnades ja suure mitmekesisusega piirkondades on assimilatsiooni tõenäosus väiksem. Kirde-Eesti päritolu suurendab kultuurilist ja vähendab sotsiaalset assimilatsiooni. uudiste lugemine mõjutab suhteid riikidega. Uurimistöö on aktuaalne, sest rände kasvuga on inimestel aina rohkem kokkupuuteid teiste kultuuridega. Lisaks on Soome Eesti oluliseim sihtriik ning kõige rohkem eestlasi elab seal.

Märksõnad: akulturatsioonistrateegiad, ränne, assimilatsioon

CERCS kood: S230 – Sotsiaalne geograafia

Abstract

Factors contributing to the assimilation of people of Estonian origin living in Finland

The aim of this Master's thesis is to determine the factors that influence the assimilation of people of Estonian origin living in Finland. The thesis uses survey data collected in 2019, being the basis of two dependent variables that represent cultural and social assimilation. To find factors, binary logistic regression analysis is conducted. Results show that a smaller amount of people assimilated than literature might suggest. Sex, nationality, occupational status and spouse's nationality are factors which influence assimilation probabilities. Cities and areas with high diversity decrease the odds of assimilating. Being from North-Eastern Estonia increases the likelihood of cultural but decreases the likelihood of social assimilation. This thesis is relevant, because more people will encounter different cultures and need to acculturate. Finland is Estonia's most significant destination country and it hosts the largest Estonian diaspora.

Keywords: assimilation, acculturation strategies, migration

CERCS code: S230 – Social geography

Sisukord

1. Sissejuhatus.....	4
2. Teoreetilised lähtekohad	6
2.1 Ränne ja akulturatsioon.....	6
2.2 Akulturatsiooniprotsessi olemus	7
2.2.1 Akulturatsiooni taust ja selle põhitudused	7
2.2.2. Akulturatsiooni mõjutavad tegurid.....	8
2.3. Akulturatsioonistrateegiad	9
2.3.1 Akulturatsioonistrateegiate empiiriline mõõtmine.....	11
2.4 Assimilatsiooniteooriad.....	12
2.5 Eesti diasporaa kujunemine	12
2.5.1 Eestlased Soomes	13
3. Andmed ja metoodika	15
3.1. Andmed	15
3.2. Metoodika	15
3.2.1. Assimilatsiooni mõõtmine.....	15
4. Tulemused.....	18
4.1. Analüüsialuse rahvastiku kirjeldus.....	18
4.2. Soome läinud Eesti päritolu elanikkonna lähtekohad Eestis ja sihtkohad Soomes	20
4.3. Soomes elavate Eesti päritolu inimeste assimilatsioon.....	23
4.4 Assimilatsiooni mõjutavad tegurid.....	23
5. Arutelu	30
6. Kokkuvõte.....	33
Summary	34
Tänuavaldused	35
Kasutatud kirjandus.....	36

1. Sissejuhatus

Tänapäeval rännatakse erinevatel põhjustel ja palju ning sellel on oluline mõju riikide ühiskondadele. Rände tulemusel on paljude riikide elanikkonnad muutunud kultuuriliselt mitmekesiseks. Seeläbi puutuvad erineva kultuuritaustaga inimesed omavahel kokku ning neil tuleb uues olukorras kohaneda. Kohanemine võib hõlmata endas keeleõpet, kohaliku meedia tarbimist, teise kultuuritaustaga inimestega suhtlemist, uute kommete ja väärtuste tundma õppimist ning teisi sarnaseid tegevusi. Eriti mõjutab sedalaadi kohanemine uude riiki elama asunud sisserändajate rühma. Erinevate rahvusrühmade ja kultuuride kokkupuutel aset leidvaid kultuurilisi ja psühholoogilisi muutusi nimetatakse akulturatsiooniks.

Berry (1997) eristas neli viisi, kuidas sisserändajad uude riiki saabudes kohanevad, nimetades neid akulturatsioonistrateegiateks. Akulturatsioonistrateegiad lähtuvad kahest dimensioonist, millest üks on sünnikultuuri ja identiteedi säilitamine, teine on uue sihtriigi ühiskonnaelus osalemine ja selle liikmetega suhtlemine. Kui näiteks integratsiooni käigus kohaneb indiviid uue asukohariigi kultuuriga ning säilitab samal ajal sidemed ka oma sünnikultuuriga, siis assimilatsiooni puhul kohanev indiviid kaugeneb oma sünnikultuurist ja võtab omaks teise ühiskonna kultuuri ning püüab sinna sulanduda. Selles töös keskendutaksegi täpsemalt assimilatsiooni strateegiale. Akulturatsioonistrateegiate kujunemist on oluline uurida ja mõista, sest see aitab edendada sotsiaalset ühtekuuluvust sihtriigis. Lähtriigi vaatenurgast annab see teadmine sisendit tõhusamaks poliitikaks, et riik saaks toetada kodanikke välismaal ning nende sidemete säilitamist kodumaaga.

Eestist on aegade algusest rännatud välismaale ning praeguseks asub suurim eestlaste kogukond Soomes. Ehkki Soomes elavaid eestlasi on varasemalt uuritud, ei ole palju teada nende akulturatsioonist ja uues ühiskonnas kohanemise suundumustest. Siinses töös proovitakse sellesse veidi rohkem sisse vaadata ning selleks keskendutakse Soomes elavatele Eesti päritolu inimestele. Kuigi oluline oleks saada ülevaade kõigist neljast akulturatsioonistrateegiast, siis ei ole see siinse töö mahtu arvestades võimalik ning seepärast keskendutakse selles töös täpsemalt ühele akulturatsioonistrateegiale - assimilatsioonile. Just assimilatsioonistrateegia analüüs võimaldab paremini aru saada, mis soodustab uue ühiskonna kultuurinormide, väärtuste ja käitumisharjumuste omaksvõtmist. Töö laiem eesmärk on mõista assimilatsiooni mõjutavaid tegureid ning täpsemalt esitatakse kolm uurimisküsimust:

- 1) Kui suur osa Soomes elavatest Eesti päritolu inimestest on omaks võtnud assimilatsiooni strateegia?
- 2) Kuidas mõjutavad assimilatsiooni indiviidi sotsiaaldemograafilised tunnused, päritolu piirkond ja sihtkoha rahvuslik keskkond?
- 3) Kuidas mõjutab assimilatsiooni huvi Eesti või Soome ühiskonna elu vastu?

Uurimistöös kasutatakse 2019. aasta küsitlusuuringu andmeid, millele tuginedes loodi kaks aasimilatsiooni indikaatorit ehk kaks tunnust, mis näitavad, et inimene on ühiskonda assimileerunud. Töö peamiseks analüüsimeetodiks oli binaarne logistiline regressioon.

Järgnev uurimistöö koosneb viiest olulisemast osast. Esimeses suuremas peatükis kirjeldatakse, kuidas on seotud ränne ja akulturatsioon, antakse ülevaade akulturatsiooni taustast, selle omadustest ning teguritest, mis seda mõjutavad. Lisaks selgitatakse nelja peamist akulturatsioonistrateegiat, kõige enam keskendutakse assimilatsioonile. Viimaks antakse ülevaade Eesti kontekstist. Sellele peatükile järgneb andmete ja metoodika kirjeldus. Edasi kirjutatakse lahti peamised tulemused ja tõlgendatakse mudelite tulemusi. Magistritöö lõppeb arutelu ja kokkuvõttega.

2. Teoreetilised lähtekohad

2.1 Ränne ja akulturatsioon

Ränne ehk püsiv elukohavahetus on inimkonnale väga iseloomulik nähtus. Rändeprotsessis on olulisel kohal nii välised mõjud kui ka indiviidi isiksusomadused, mis soodustavad või takistavad elukohavahetuse otsuse tegemist (Brown & Goetz 1987). Rände põhjuseks võivad olla näiteks paremad töövõimalused ja hariduse omandamine, perekondlikud sidemed (abielu, pere ühendamine), kaitse otsimine tagakiusamise ning sõjaolukordade eest (Czaika & Reinprecht, 2022). Ränne on inimeste jaoks olnud viis otsida paremaid elutingimusi, mis vastaksid nende vajadustele ning ootustele.

Kuigi tavapäraselt defineeritakse rännet kui püsivat elukohavahetust, siis tegelikkuses ei ole rände mõõtmine nii lihtne, sest see hõlmab nii ajalist kui ka ruumilist mõõdet ning rännet on sageli keeruline selgelt määratleda (Weeks, 2015). Sellest tulenevalt liigitatakse rännet erinevat moodi nii kestuse, ulatuse kui ka näiteks iseloomu järgi.

Ulatuse järgi liigitatakse rännet sise- ja välisrändeks (Weeks, 2015). Siseränne kirjeldab riigisisest elukohavahetust, näiteks ühest linnast teise kolimine töökoha või õpingute tõttu. Välisränne toimub erinevate riikide vahel ning jaguneb omakorda välja- ja sisserändeks. Kui vaadelda sihtriigi vaatenurgast, siis sisserände tulemusel tekib välispäritolu rahvastik; lähteriigi seisukohalt vaadates tekib väljarände tulemusel teises riigis diasporaa ehk konkreetse riigi esindajad välismaal (Puur & Sakkeus, 2017). Rände liigitamine aitab mõista, kust ja kuhu inimesed liiguvad ja millised on rände sotsiaalsed, majanduslikud ja poliitilised tagajärjed nii lähte- kui sihtriigile.

Inimeste liikuvus on aina kasvanud, mistõttu aina suurem hulk inimesi puutuvad kokku võõraste kultuuridega. Iga rändaja toob kaasa oma päritolukultuuri, mis avaldub nende keeles, kommetes, väärtushinnangutes ja maailmavaates (Bhurga et al. 2021). Ränne on peamine viis, mille tõttu inimesed kokku puutuvad ning toimub akulturatsioon. Järgnevalt kirjeldatakse täpsemalt, mida akulturatsioon endast kujutab ning mis tegurid seda mõjutavad.

2.2 Akulturatsiooniprotsessi olemus

2.2.1 Akulturatsiooni taust ja selle põhitunnused

Akulturatsioon on protsess, mille käigus puutuvad kokku erineva kultuurilise taustaga inimesed ning sellega tekivad osapoolte vahel kultuurilised ning psühholoogilised muutused (Redfield et al., 1936). Akulturatsiooni mõistet kasutati esmakordselt 19. saj lõpus eeskätt antropoloogias ning sotsioloogias. Antropoloogias defineeriti seda kui kultuurivahetuse protsessi, mille tulemusel arenesid primitiivsemad ühiskonnad teise kultuuriga kokkupuutes valgustunud ja tsiliviseeritud ühiskonnaks (McGee, 1898). Sotsioloogid seevastu nägid akulturatsiooni kahesuunaliselt ja vastastikuse mõjuga ning kasutasid akulturatsiooni termini asemel assimilatsiooni mõistet, defineerides seda kui kahe erineva rassi esindajate vahelist vastastikust kohanemist (Simons, 1901). Antropoloogid ja sotsioloogid olid ühed esimestest akulturatsiooni konseptsiooni kasutajatest, antropoloogid uurisid põliselanikke ja/või võõraid ühiskondasid ning sotsioloogid uurisid sisserändajaid.

Akulturatsiooni kui psühholoogilise protsessi definitsioon sõnastati aastal 1936 Redfield, Linton ja Herskovitsi poolt: „Erineva kultuuriga isikute otsene ja pidev kontakt, mille tagajärjel toimuvad kas ühe või teise osapoole kultuurisisesed muutused“ (Redfield et al., 1936). Selle definitsiooni järgi koosneb akulturatsioon kolmest olulisest elemendist. Esimene element on pidev kontakt, mis seisneb kahe või rohkema erineva kultuuri kokkupuutes, mis leiab aset samal ajal ja samas ruumis (Sam, 2006). Eriti rõhutas Sam (2006) kontakti pidevust, millest sõltub ka kontakti tugevus (kas muutlik või stabiilne). Seega algab akulturatsioon pidevast kontaktist, kus erinevad kultuurid puutuvad kokku samas ajas ja ruumis.

Akulturatsiooni teiseks elemendiks on protsessi vastastikune mõju osapooltele. Kuigi aastakümnete jooksul on akulturatsiooni mõju uuritud rohkem nende kohta, kes samastavad end vähemusgruppide liikmetena (Kunst et al. 2021), siis tegelikkuses mõjutab protsess kõiki osapooli (Sam, 2006). Seega on akulturatsioon vastastikune protsess, mis mõjutab nii vähemus- kui ka enamusgruppe.

Kolmandaks akulturatsiooni elemendiks on muutus. Muutus võib akulturatsiooniprotsessis väljenduda nii protsessi tulemusena kui ka muutumisprotsessile endale (Sam, 2006). Muutused võivad avalduda mitmel eri moel: näiteks poliitilised muutused (iseseisvuse kaotus, immigratsioonipoliitika), sotsiaalsed muutused (diskrimineerimine), bioloogilised muutused (haigustele vastuvõtlikkuse muutus), majanduslikud (võõrtöajõu panus majandusele), kultuurilised (kreoolkeeke tekkimine) (Berry et al., 1986).

Lisaks akulturatsiooni elementidele on teorias palju tähelepanu saanud selle protsessi suund ja selle dimensioonilisus. Akulturatsiooni suund kirjeldab, mis suunas muutused leiavad aset (Sam, 2006). Ühepoolse suuna puhul muutub protsessi jooksul üks osapool, aga kahepoolse suuna puhul toimuvad

mõlemas suunas muutused.

Protsessi saab iseloomustada ka selle dimensioonilisusega ehk mitu kultuuri on akulturatsiooni protsessi jooksul mõjutatud (Sam, 2006). Ühedimensioonilise akulturatsiooni puhul uue sihtriigi kultuuri omaksvõtuga inimese side sünnikultuuriga nõrgeneb ehk ühe protsessi areng toimub teise arengu arvelt (LaFromboise et al., 1993). Seevastu kahedimensioonilisuse puhul on ühe kultuuri omaksvõtt ja teise mahajätmine kaks erinevat protsessi ehk uue sihtriigikultuuri omaksvõtt ei tähenda automaatselt sünnikultuuri mahajätmist, vaid on võimalik ka sünnikultuuri sidemeid hoida (Berry, 1980).

2.2.2. Akulturatsiooni mõjutavad tegurid

Kõik akulturatsiooniprotsessis osalejad puutuvad sihtriigis kokku erinevate võimaluste ja väljakutsetega, mis mõjutavad nende kohanemist ja edasist elukäiku. Näiteks mõjutavad protsessi kulgu indiviidi ennast iseloomustavad tunnused, sealhulgas vanus, sugu, kultuuriline taust, haridustase, keeleoskus jms. Mis puutub vanusesse, siis mida nooremalt saabutakse sihtriiki, seda lihtsam on ühiskonnaga lõimumisprotsess, sest see annab rohkem aega, võimalusi ja paindlikkust ühiskonnaga harjumiseks ehk koos mõjuvad nii vanus kui ka riigis veedetud aastate arv (Luo et al., 2021). Akulturatsiooniprotsessi kulgu mõjutab ka inimese sugu, kus mehed on rohkem valmis assimileeruma ning naised hoiavad sünnikultuurist tugevamalt kinni, sest naistelt oodatakse kultuuri säilitamist uues keskkonnas, kus meestel on rohkem eeliseid näiteks töösfääris (Ari, 2008). Hariduse puhul on kõrgem haridus eeliseks, sest see eeldab suuremat kokkupuudet ühiskonnaväärtustega ning suuremat vastuvõtlikkust muutustele (Groenewold et al., 2014).

Lisaks võivad mõju avaldada lähte- ja sihtriigi kultuuriline kontekst ja nende omavahelised erinevused, näiteks väärtushinnangutes, religioonis, kollektiivsuses jm aspektides (Masgoret & Ward, 2006). Mida väiksem on lähte- ja sihtriigi kultuuriline vahemaa, seda lihtsam on uues ühiskonnas riigi väärtused omaks võtta ning sellega ühiskonnaga lõimuda, aga see sõltub ka sihtriigi ühiskonna vastuvõtlikkusest (Groenewold et al., 2014).

Sotsiaalsed kontaktid ja suhtlus sihtriigi ühiskonnaga on olulised akulturatsiooni mõjutavad tegurid, kus positiivsed kontaktid sihtriigiga aitavad kaasa sujuvamale akulturatsioonile (Luo et al., 2021).

Tugevamad sidemed sünnikultuuriga, olgu nad lähte- või sihtriigis, aitavad sisserändajaid psühholoogilisel hakkamasaamisel, ent nad pidurdavad akulturatsiooni ning pigem pärsivad kontakte sihtriigi esindajatega, mistõttu on oluline leida tasakaal kahe vahel (Cao et al, 2017).

Tehnoloogia arengu ja globaliseerumise tulemusel on ideede ja informatsiooni levitamine läinud järjest lihtsamaks ning aina rohkem toimub interneti kaudu kontakte erinevate kultuuriesindajatega (Alsaleh, 2024). Klassikaline akulturatsiooniteooria ei arvestanud tehnoloogia arenguga, kus tekivad kontaktivõimalused, mis leiaksid aset mittefüüsilises ruumis (Sam, 2006). Isegi kui saaks internetti nimetada samaks ruumiks, siis internetikontakt varem või hiljem katkeb, kui osapooled lahkuvad internetist. Akulturatsioon on rände tulemusel tekkiv protsess. Järgnevalt kirjeldatakse teoreetilist raamistikku, mis selgitab akulturatsiooniprotsessi kulgu, täpsemalt keskendutakse akulturatsioonistrateegiatele.

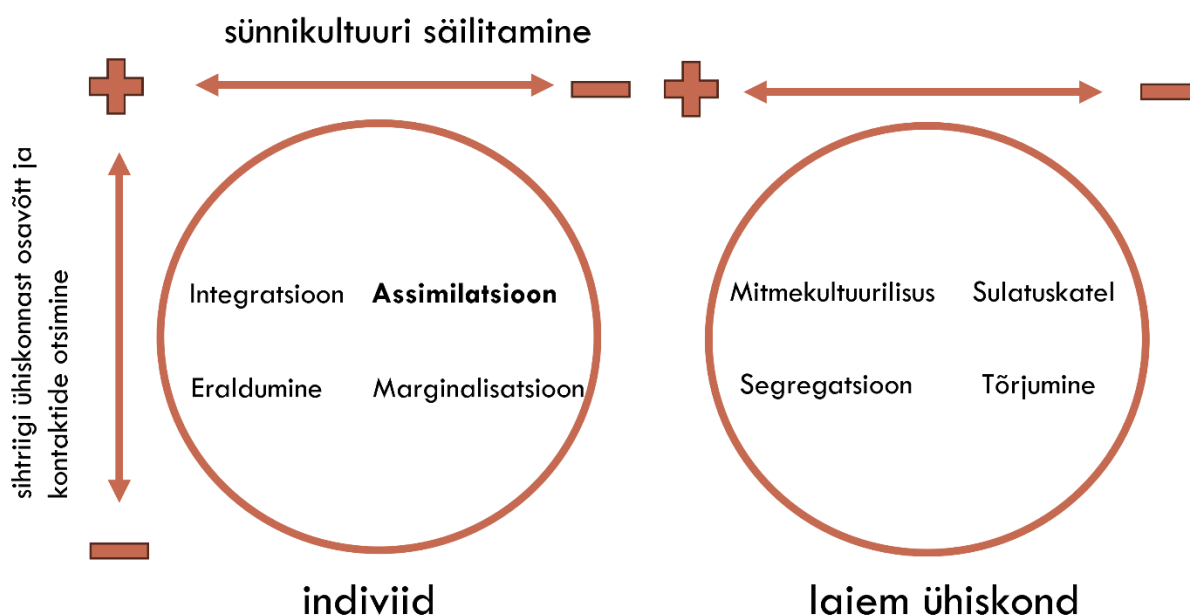
2.3. Akulturatsioonistrateegiad

Nagu eelnevalt mainitud, siis on akulturatsiooni mõningatel juhtudel kasutatud samatähenduslikult assimilatsiooniga, nt Simons (1901) ja Gordon (1964). Valdav osa akulturatsiooniteooriast aga eristab neid selgelt ning sel juhul on assimilatsioon tähenduselt kitsam ja konkreetsem protsess, mis kuulub üldisemale kultuurilisele kohanemisele viitava akulturatsiooni alla (Teske & Nelson, 1974). Selles uurimistöös eristatakse akulturatsiooni ja assimilatsiooni kahe erineva protsessina ning assimilatsiooni uurimisel toetutakse Berry akulturatsioonistrateegiate teooriale.

Akulturatsioonistrateegia on viis, kuidas üksikisik või rahvusrühm kohaneb uue kultuurikeskkonnaga ja mida rakendab akulturatsiooniprotsessi läbimisel. Akulturatsioonistrateegiad ei ole teadlikult valitud, vaid need on mõjutatud välistest oludest, nagu sotsiaalmajanduslik taust, kultuuritaust, iseloomuomadused, sihtriigi suhtumine (Bakker et al., 2006). Kui inimesega toimuvad akulturatsiooni protsessi jooksul elus muutused (näiteks sotsiaalmajandusliku tausta või perekonnaseisu muutus, elusündmused (abielu, lein, lõpetamine jm), siis võib muutuda ka tema akulturatsioonistrateegia. Neid strateegiaid saab vaadelda nii üksikisiku kui ka ühiskonna tasandil. Joonise 1 vasakpoolses osas on välja toodud akulturatsioonistrateegiad, mida rakendavad üksikisikud ning rahvusgrupid ning laiema ühiskonna vaates on strateegiad välja toodud paremal. Joonise horisontaalteljel on sünnikultuuri hoidmine ja vertikaalteljel sihtriigi ühiskonnast osavõtt.

Assimilatsiooni puhul otsitakse suhteid uue sihtriigikultuuri esindajatega, aga sünnikultuuri ei säilitata. Assimilatsiooni ühiskonnapoolne vaste on „sulatuskatel“ (Berry, 1997). Sulatuskatla puhul eeldatakse

vähemusrahvustelt täielikku assimileerumist enamusrahvuse hulka, muidu nad tõrjutakse ühiskonnast (Berry, 2006). Näiteks Saksamaal, kus elavad erinevad kultuurid ent kus väärtustatakse eelkõige saksa kultuuri, eelistatakse laiem ühiskonna poolt assimilatsioon (Liu, 2019).

Joonis 1. Indiviidipõhised (vasakul) ja laiema ühiskonna (paremal) akulturatsioonistrateegiad
Algallikas: Berry, 2006

Ülejäänud akulturatsioonistrateegiad on integratsioon, eraldumine ja marginalisatsioon (Berry et al., 1989). Integratsioon kirjeldab olukorda, kus hoitakse oma sünnikultuuri ning samal ajal võetakse omaks sihtriigi tavad ja normid. Integratsioon on tavaliselt sisserändajate eelistatuim strateegia, sest saab hoida oma kultuuritausta ning samal ajal ollakse ühiskonna osa (Berry, 1997). Eraldumise korral säilitatakse uues riigis oma sünnikultuurikontaktid, ent laiema ühiskonnaga positiivseid kontakte ei ole (Berry et al., 1989). Kui eralduv rahvusgrupp on piisavalt suur ning laiema ühiskonna sallivus on pigem madal, siis võivad tekkida paralleelühiskonnad, näiteks türklased Saksamaal, kelle eraldumine oli tingitud kultuurilise kaugusest ja Saksamaa ühiskonna suhtumisest (de Palo et al., 2007) ning mida mõjutas veel ka soov hoida Türgi kultuuri (Liu, 2019). Viimaks, marginalisatsiooni puhul sidemed sünnikultuuriga kaovad ning ei võeta omaks uue ühiskonna tavasid, tavaliselt põhjustatud stressist ning tõrjutusest ühiskonna vastu (Berry et al., 1989). Järgnevalt keskendutakse töös täpsemalt assimilatsioonile kui akulturatsioonistrateegiale.

2.3.1 Akulturatsioonistrateegiate empiiriline mõõtmine

Kuna töös kasutatakse assimilatsiooni mõõtmiseks Berry (1997) akulturatsiooni strateegia raamistikku, siis on oluline eelnevalt selgitada, kuidas varasemalt on akulturatsioonistrateegiaid empiiriliselt mõõdetud või defineeritud.

Akulturatsioonistrateegiate, sh assimilatsiooni, mõõtmine sõltub kasutatavast teoreetilisest raamistikust (eeskätt tema dimensioonilisusest), olgu ta ühe või kaheteljeline. Arends-Tóth ja van de Vijveri (2006) sõnul saab kasutada ühe- kahe- või neljaväitelist meetodit, kus üheväiteline meetod seostub üheteljelise akulturatsiooniga ning kahe- ja neljaväiteline meetod sobib kaheteljelise akulturatsiooni mõõtmiseks, kus kaheväitelise puhul üks väide kirjeldab sidet sünniriigiga ja teine kirjeldab sidet sihtriigiga; neljaväitelisega iga väide kirjeldab ühte akulturatsioonistrateegiat eraldi (Arends-Tóth & van de Vijver, 2006).

Näiteks Félix Neto uuris aastal 2002 Portugalis elavate välispäritolu perede noorte akulturatsioonistrateegiate eelistusi. Noori küsitleti kuues erinevas eluvaldkonnas (abiolu, kultuuritraditsioonid, keel, sotsiaalne tegevus, sõbrad, muusika), 24 väite abil, kasutades neljaväitelist meetodit (iga väide kirjeldab ühte akulturatsioonistrateegiat) (Neto, 2002).

Eelnevalt kirjeldatud meetodiga on võimalik leida valimi akulturatsioonistrateegia, ent see ei pruugi anda ülevaadet tunnustest, mis seda mõjutaksid. Logistilise regressiooni abil saab ennustada välja mõõdetud akulturatsioonistrateegia esinemise tõenäosust ning mis tunnused seda tegelikult mõjutavad (Luo et al., 2021). Kasutatakse logistilist regressiooni, sest on oluline oleks leida kategooriaalse sõltuva tunnuse asetleidmise tõenäosus, kasutades sõltumatuid tunnuseid.

Eestis on Berry akulturatsioonistrateegiate raamistikku uurimistöodes kasutatud, aga neid on vaadatud sotsioloogiliselt ja psühholoogiliselt ning uurimisaluseks on olnud vene rahvusvähemus (Jürman, 2024). Eestlaste ja Eesti päritolu inimeste kohanemist Soomes on varasemalt uuritud nii eestlaste kui ka soomlaste poolt, ent viimati seda tehti aastal 2009 (Edelman ja Tervonen, 2020). Uuriti eestlaste ja venelaste sotsiaalset tõrjutust Soome kohanemisel (Mannila & Reuter, 2009).

Akulturatsioonistrateegiate uurimise lähimaks vasteks on Kyntäja (1997) artikkel eestlastest Soomes, kus selgus, et negatiivsete eelarvamuste olemasolu tõttu eestlased tihti otsustasid assimileeruda (Kyntäjä, 1997, *cit* Paju 1997).

2.4 Assimilatsiooniteooriad

Et assimilatsiooni veelgi paremini mõista, antakse selles peatükis ülevaade erinevatest teooriatest ja analüüsides, kuidas on assimilatsiooni erinevatest vaatenurkadest mõtestatud.

Klassikalise assimilatsiooniteooria puhul toimub sisserändajate assimileerumine ühiskonda lineaarselt ja etapiviisiliselt (struktuurne assimilatsioon, segaabieliu, identifitseerimine sihtriigiga, diskriminatsiooni ja kultuurierinevuste kadu, kokku 7 etappi), ehk mida kauem elab sisserändaja sihtriigis, seda rohkem on ta ühiskonda assimileerunud (Gordon, 1964). Astmelise või segmenteeritud akulturatsiooniteooria puhul tuuakse välja, et assimileerumine ei ole täielik ega sirgjooneline, vaid erinevate majanduslike või keeleliste tõkete tõttu on ühiskonda assimileerumise protsess kas takistatud või auklik (Portes & Min Zhou, 1993)

Ruumilise assimilatsiooni järgi alustavad sisserändajad uues riigis uut elu multikultuursetes linnades või piirkonnas, kus on samast kultuurist inimesed, kultuurile omased alad või kus on lihtsalt odavam elada. (Massey & Denton, 1985). Teooria kohaselt paraneb ajaga sisserändajate sotsiaalmajanduslik taust (leitakse parem töökoht või eluvõimalused paranevad) ning sisserändajad muudavad oma elamispiirkonda, sarnanedes sellega rohkem enamusrahvuse esindajatega. Praeguseks on aina rohkem välja toodud, et suuremate kultuurierinevuste puhul on sisserändajate ruumiline assimilatsioon raskendatud või mitte tehtav – inimesed jäävad eri olude sunnil oma kultuuriruumi (jäävad linnadesse, ei koli maale või tulevad linnadesse tagasi) (Bolt & van Kempen, 2010).

Kultuuriline assimilatsioon kirjeldab assimilatsiooni, kus sisserändajad igapäevaeluga kohanemiseks puutuvad kokku sihtriigi kultuuriga, võttes selle osasid rohkem omaks ning samal ajal nende side lähteriigi kultuuriga hääbub (Berry, 1997). Kultuurilist assimilatsiooni kirjeldavad laiemalt tunnused, millega inivid oma arvamuste, tõekspidamiste ja harjumistega sarnanevad sihtriigi kultuuri esindajatega.

Sotsiaalne assimilatsioon viitab protsessile, kus sisserändajad tähtsustavad oma suhtluses kontakte uue sihtriigiga ning ei pea suhteid sünniriigiga enam väga oluliseks. Sotsiaalsetel suhetel on oluline roll kontaktide tekitamisel ning hoidmisel (Cao et al., 2017). Sotsiaalse assimilatsiooni käigus võtab inivid või rühm omaks enamusühiskonna käitumismustrid ja elustiili, kaotades järk-järgult oma algse kultuurilise eripära (Piracha et al. 2022) Seega võib assimilatsiooni mitmel eri moel mõtestada ja mõõta ning kõik need viitavad erinevatele viisidele, kuidas üksikisikud või rühmad ühiskonda sulanduvad — näiteks elukoha, sotsiaalsete suhete või väärtuste ja tavade kaudu.

2.5 Eesti diasporaa kujunemine

Väljaspool oma kodumaad elavaid inimesi nimetatakse diasporaaks. Eestis on varasemalt rohkem keskendunud Eestis elavate sisserändetaustaga inimeste uurimisele (seda ka akulturatsiooni analüüsides, nt Leppik 2013; Pilvisto 2013), välismaal elavatele Eesti kogukondadele on keskendunud vähem.

Eesti diasporaa on kujunenud 3 suurema väljarändelaine tulemusel, kus esimene neist oli suunaga itta ning teine ning kolmas olid suunaga läände. Ida diasporaa kujunes välja Vene Keisririigi ajal 19.saj keskel; eesti asundused asusid nii Eestile lähemal kui ka Krimmis, Kaukaasias ja Siberis (Paulus, 2012). I MS alguseks oli Venemaale läinud umbes 200 tuhat inimest, neist kolmandik elas linnades, eeskätt Petrogradis (Tammaru et al., 2010). Eestlasi meelitati 19.saj lõpus ka Kaug-Itta oma oskuste tõttu ning piirkonna võrdlemisi sarnaste olude pärast (Paulus, 2012). Pärast II MS vähenes idas elavate eestlaste hulk, vaatamata küüditamise mõjule, põhjusteks olid sõjakaotused, rahvastiku vananemine ja vene ühiskonda assimileerumine (Tammaru et al., 2010). 2022. aasta seisuga elas Venemaal umbes 20 tuhat Eesti päritolu inimest (Global Estonian, s.a-a)

Lääne diasporaa kujunes laias laastus 19-20.sajandil. Enne isesisvumist oli läände rändamine pigem harv: enamasti Põhja-Ameerikasse, eelkõige USAsse ja Kanadasse, kuna rändajatele oli lubatud vaba maad ning inimesed põgenesid venestuspoliitika eest (Alberta Estonian Heritage Society, 2007). Kui 1920ndatel aastatel Ühendriigid sisserännet piirasid, siis mindi Lõuna-Ameerikasse, eelkõige Brasiiliasse, aga eestlastel oli keeruline uues keskkonnas kohaneda (Jürisson, 2012). IIMS-i ajal väljaränne läände hoogustus, nimetades seda teiseks rändelaineiks. Teise rändelaine ajal põgeneti enamasti Saksamaale ja Rootsi, kokku elas lääneriikides umbes 90 tuhat eestlast (Tammaru et al. 2010). Nõukogude ajal rännati edasi läände, enamasti Kanadasse ja Ameerika Ühendriikidesse (Global Estonian, kuupäev puudu).

Pärast Eesti taasiseseisvumist toimuvat väljarännet nimetatakse kolmandaks rändelaineiks. 1991 ja 2006 aastate vahel lahkus Eestist umbes 35-40 tuhat inimest (Tammaru et al. 2010). 2021. aasta Kanada rahvaloenduse järgi pidas üle 23 tuhande Kanada kodaniku ennast olevaks Eesti päritolu, sealhulgas üle 5 tuhande neist olid eesti emakeelega, neist enamus elab Ontario, Briti Columbia ja Alberta provintssides (Global Estonian, kuupäev puudu).

Praeguseks on Soome kujunenud peamiseks sihtriigiks Eesti päritolu inimestele ning ta on seda olnud aastakümneid (Trasberg & Loik, 2021). Järgmises alapeatükis keskendutaksegi eestlaste ning Eesti päritolu inimeste sidemetele Soomega pärast taasiseseisvumist.

2.5.1 Eestlased Soomes

Eestist Soome ränne kasvas pärast Eesti liitumist Euroopa Liiduga aastal 2004, väljarände põhjuseks oli vaba liikumine ja uute võimaluste teke. Kui 1991. aastal elas Soomes umbes tuhat eestlast, siis aastaks 2006 oli neid 19 tuhat (Tammaru et al. 2010). Aastal 2024 elas Soomes 49,563 eesti keelt emakeelena kõnelevat inimest (Official Statistics of Finland, 2025). Umbes pooled Soome rännanud Eesti päritolu inimesed elavad Helsingi linnaregioonis (Kährrik et al., 2019).

Soome on Eestist lahkujate jaoks atraktiivne sihtriik, olles geograafiliselt lähedal, sarnase keele ja kultuuriga, aga kõrgema elatustasemega, paremate töövõimalustega ning sotsiaalkindlustusega. Eestlased kohanesid Soome ühiskonda sujuvalt ning olid ühiskonnas võrdlemisi edukad (Lagerspetz, 2020), võrreldes teiste Eestist pärit rahvustega (Torpan et al., 2022). Samas, eduka ja võrdlemisi sujuva kohanemisega ei kaasnenud tihti Soome ühiskonda assimileerumist, vaid eestlased pigem soovisid Eestisse tagasi naasta (Anniste ja Tammaru, 2014). Ilumets (2023) oma magistritöös tõi välja, et perekondlikud põhjused või parema palga võimalus Eestis on mõned põhjused, mis ajendaksid inimest tagasi Eestisse (Ilumets, 2023).

Eesti kultuuriline ja keeleline lähedus Soomele muudab traditsiooniliselt assimilatsiooni eestlaste jaoks lihtsamaks, ent Soome geograafiline lähedus pigem motiveerib integratsiooni ja pärsib assimilatsiooni (Alho ja Kumer-Haukanõmm, 2020). Seevastu Eestist pärit rahvusvähemused, kel erinevalt eestlastest puudub kultuuriline ja keeleline sarnasus ning esineb rohkem kohanemisega seotud raskusi, jäävad suurema tõenäosusega Soome, kuna neil on Eestiga nõrgem kontakt (Anniste ja Tammaru, 2014).

3. Andmed ja metoodika

3.1. Andmed

Selle uurimistöö aluseks on 2019. aasta küsitlusuuringu „Eesti päritolu rahvastik Soomes“ andmed. Selle küsitlusuuringu eesmärk oli saada ülevaade Soome lahkunud Eesti päritolu inimeste rändepõhjustest ning tagasirändekavatsusest, üldiselt eluolust, vastajate seotusest Eesti ja Soomega ning rahvuslikust identiteedist. Küsitlusuuring on koostatud ja tellitud Tartu Ülikooli Rände- ja linnauuringute keskuse poolt ning andmed on samuti nende nende käest saadud.

Valim põhines Soome elanikregistri 01.01.2019 aasta andmetel, tegemist oli juhuvalimiga, valimisse jäid alates 2000 a Soome läinud inimesed, kelle väljaränderiik oli Eesti ning nende emakeel oli kas eesti või vene keel. Valimis ülemist vanusepiiri ei olnud, ent vastajad olid vähemalt 18 aastat vanad. Valim kattis ruumiliselt kogu Soome. Küsitlusuuringu valimis oli 2002 inimest, ning antud sihtrühma (kust valim valiti) kuulub Soomes 16 800 inimest. Andmed olid kaalutud ning kaalumise tulemusel jäi analüüsi aluseks 1989 inimest, sest analüüsi ei saa kaasata puuduva kaaluga inimesi.

Andmeid koguti intervjuude näol kas veebis või telefoni teel. Lisaks oli kontrollküsimuseks „Kas Te elate ja/või töötate Soomes (kas püsivalt või hooajaliselt)“, sest võis juhtuda olukord, kus Soome elanike registrisse sattus inimesi, kes tegelikult elasid Eestis.

3.2. Metoodika

Analüüsiks kasutatakse binaarset logistilist regressiooni, sest mudelite sõltuvad tunnused on binaarsed (0 – ei ole assimileerunud, 1- on assimileerunud). Sõltumatute tunnuste abil tahetakse ennustada sõltuva tunnuse esinemise tõenäosust. Mudeli sõltumatud tunnused on samuti muudetud binaarseteks.

Esimesena teostati paarisregressioon, kus sõltuva tunnusega võrreldi 1 sõltumatu tunnus korraga, et näha selle tunnuse mõju üksinda. Seejärel hakati tunnuseid mudelisse lisama sammhaaval ning kokku kolme sammuna. Esimesel sammul lisati indiviiditasandi tunnused (vanus, sugu, rahvus, haridustase, tööalane staatus, perekonnaseis, abikaasa rahvus), teisel sammul lisati ruumitunnused (soomes elatud aastad, elukoht Eestis, mittesoomlaste (emakeel on muu keel) osakaal omavalitsuses) ja viimase sammuna lisati tunnused, mis iseloomustavad kontakti Eesti ja Soome ühiskonnaga – sellega olid kõik lisatud tunnused ühes mudelis koos. Samm-sammu kaupa läbi teostamine annab võimaluse jälgida, kuidas ühe tunnuse mõju tugevus ning olulisus muutub mudeli sammude jooksul.

3.2.1. Assimilatsiooni mõõtmine

Selle uurimistöö jaoks loodi kasutatavale andmestikule tuginedes kaks assimilatsiooni indikaatorit ehk kaks tunnust, mis näitavad, et inimene on uude ühiskonda assimileerunud. Tunnuste loomisel lähtuti Berry (1997) akulturatsioonistrateegiate teooriast. Assimilatsiooni näitava tunnuse loomiseks kombineeriti kahe küsitlusuuringu küsimuse vastused. Need on selle uurimistöö sõltuvad tunnused.

Kultuuriline assimilatsioon: Kas Te kavatsete Eestisse tagasi elama/töötama asuda? Mis takistab Teil Eestisse tagasi elama/töötama asumist?(Soome on uus kodumaa)

Sotsiaalne assimilatsioon: Kui sageli Te suhtlete Eestis elavate pereliikmetega/sõprade või tuttavatega? Mis keeles Te suhtlete oma sõprade/tuttavatega?

Uurimistöös kasutatavad assimilatsiooni mõõdikud (lähte- ja sihtriigiga kontaktide tekitamine ja hoidmine) tuletati samuti Berry (1997) akulturatsioonistrateegia teooriast. Mõõdikute lõplik valik sõltus andmestikus olevatest tunnustest. Tunnustest lähtuvalt loodi kaks tunnuste kombinatsiooni, kus üks mõõdab kultuurilist ja teine sotsiaalset assimilatsiooni.

Esimese mudeli sõltuv muutuja kasutab tagasirändekavatsust, mis hindab vastaja valmidust või taht Eestisse tagasi tulla ning ühte põhjust, miks keegi ei taha Eestisse tagasi rännata: Sest Soome on uus kodumaa. Tagasirände kavatsus mõõdab inimese subjektiivset valmidust Eestisse tagasi tulla, seetõttu kavatsuse puudumine on indikaatoriks, et vastaja ei plaani või ei soovi erinevatel põhjustel Eestisse naasta. Lisaks oli vaja ära märkida tagasirände kavatsuse või selle puudumise põhjuseid, millest üks on „Soome on uus kodumaa“, mis oleks Soome jäämise põhjuseks. See põhjus konkreetselt kirjeldab vastaja arusaama, et ta tunneb ennast Soome ühiskonnas piisavalt, et seda nimetada oma kodumaaks Eesti asemel. See kirjeldaks sidet Soome ühiskonnaga, mis on tugevam kui side Eesti ühiskonnaga, kirjeldades assimilatsiooni.

Teise mudeli sõltuv muutuja saab kirjeldada sotsiaalset assimilatsiooni, kui inimesed on oma keelekasutuse ja sotsiaalsuhtlusega seotud sihtriigiga ja side sünniriigiga on kaduv. Mudeli sõltuv muutuja koosneb kahest küsimusest: Esimese küsimuse puhul oleks vastuseks mõni kord kuus või harvemine või üldse mitte, aga teise küsimuse vastuseks oleks mõnest teisest keeles rohkem või ainult mõnest teisest keeles ja selleks teiseks keeleks soome keel. Valiti need küsimused, sest sotsiaalset assimilatsiooni näitavad keeleõpe, keelekasutus ja sotsiaalsed suhted sihtriigis. Keeleõpe ja keelekasutus on olulised assimilatsiooni indikaatorid (Gordon, 1964). Kui Soomes elav inimene, kellel on Eestis pereliikmed/sõbrad/tuttavad, aga nendega tihti ei suhtle, näitab see sidet Eestiga: kas side Eestis elavatega on nõrk või inimese sõbrad/tuttavad ei ela Eestis.

Kahe mudeli sõltumatud tunnused saab jagada: indiviidi tasandi tunnused, geograafilised tunnused ja tunnused, mis kirjeldavad huvi Eesti ja Soome ühiskonna elu vastu. Valitud indiviidi tasandi tunnused on kõik tavapäraselt kasutuses olevad, mis võivad assimilatsiooni mõjutada, nagu vanus, rahvus, perekonnaseis. Mudelisse lisati Soome mineku aasta, sest töös tahetakse kontrollid klassikalise assimilatsiooni paikapidavust. Abikaasa rahvus lisati mudelisse, sest segaabielu on üks olulistest ühiskonna assimileerumise näitajatest (Gordon, 1964). Eesti elukoht ja Soome elukoht olid mudelisse lisatud, sest üks uurimiseesmärk on uurida, kas lähte- ja sihtpiirkond ning nende ümbrus mõjutavad assimileerumisotsust ning mil määral.

Teiseks küsimuste blokiks on Eesti ja Soome ühiskonnast osavõtu ja nendega suhestuse küsimused, nagu Soome ja Eesti uudiste, ajalehtede või uudisteportaalide lugemise sagedus, kus sage lugemus on indikaatoriks, et vastaja on riigi käigust huvitatud. Eesti külastuse sagedus on Eestiga kontakti indikaatoriks, sest sage külastus eeldab rohkem suhteid Eestis või rohkem huvi Eesti vastu. Andmeanalüüsis kasutati IBM SPSS-i 22. versiooni programmi.

4. Tulemused

4.1. Analüüsialuse rahvastiku kirjeldus

Järgnevalt tuuakse välja valimi kirjeldus ehk küsitlusuuringus osalejate jaotus erinevate sotsiaaldemograafiliste tunnuste alusel (tabel 1). Meeste osakaal vastajatest oli 49% ja naiste osakaal 51% - peaaegu võrdselt. Enamus vastajatest olid ka eesti rahvusest, moodustades valimist 86.2%. Teisi rahvusrühmi oli kokku alla veerandi: vene rahvusest oli 11.7%, soome rahvusest 8.9%, mõnest muust rahvusest 2.7% . Valdaval enamikul vastajatest oli kas kesk- või kõrgharidus, moodustades kokku 93.7% valimist. Perekonnaseisu puhul oli vallalisi 16.2%, abielus olevaid 43%, moodustades kõige suurema osa valimist; vabaabielus 26.9% ja lahus elavaid/lahutatud või leestunud vastajad moodustavad 13.4%. Ametialase staatuse puhul suurim osakaal on 'madalal staatusel', kuhu kuulub 45.4% vastajatest, järgmisena muu töötav staatus, mis iseloomustas 13.8% vastajaid. Mitteaktiivsed vastajad, mis iseloomustab töötuid, õpilasi ja üliõpilasi, pensionäre ning teisi mitteaktiivseid, moodustasid valimist 20.9%. Lähteasukoha järgi oli kõige suurem osa Põhja-Eestil, kuhu kuulus 36.6 % Soome läinud inimestest. Väikseim osakaal on Kirde-Eestil, kust lahkus Soome 4.9% sihtrühmast, mis oli vähem kui teadmata asukohaga vastajate osakaal, mis oli 6.8%.

Tabel 1. Vastajate sotsiaaldemograafilised tunnused

	<i>Vastajate arv</i>	<i>%</i>
<i>Sugu</i>		
<i>Mees</i>	974	49.0
<i>Naine</i>	1015	51.0
<i>Vanus</i>		
<i>18-19</i>	20	1.0
<i>20-64</i>	1863	93.7
<i>65+</i>	106	5.3
<i>Rahvus</i>		
<i>eesti</i>	1714	86.2
<i>vene</i>	232	11.7
<i>soome</i>	178	8.9
<i>muu</i>	53	2.7
<i>Teadmata</i>	15	.8
<i>Haridustase</i>		
<i>Alg- või Põhiharidus</i>	140	7.0
<i>Keskharidus</i>	1366	68.7
<i>Kõrgharidus</i>	478	24.0
<i>Teadmata</i>	5	.2
<i>Perekonnaseis</i>		
<i>Vallaline</i>	322	16.2
<i>Abielus</i>	855	43.0
<i>Vabaabielus</i>	534	26.9

<i>Lahus/Lesk</i>	267	13.4
<i>Teadmata</i>	11	.5
<i>Ametialane staatus*</i>		
<i>kõrge staatus</i>	206	10.3
<i>keskmine staatus</i>	190	9.6
<i>madal staatus</i>	903	45.4
<i>töötav, aga amet teadmata</i>	274	13.8
<i>töötu</i>	78	3.9
<i>õpilane ja üliõpilane</i>	115	5.8
<i>pensionär</i>	101	5.1
<i>muu mitteaktiivne</i>	121	6.1
<i>Elukoht enne Soome kolimist</i>		
<i>Põhja-Eesti</i>	727	36.6
<i>Lääne-Eesti</i>	254	12.8
<i>Kirde-Eesti</i>	98	4.9
<i>Lõuna-Eesti</i>	539	27.1
<i>Kesk-Eesti</i>	235	11.8
<i>Teadmata</i>	135	6.8

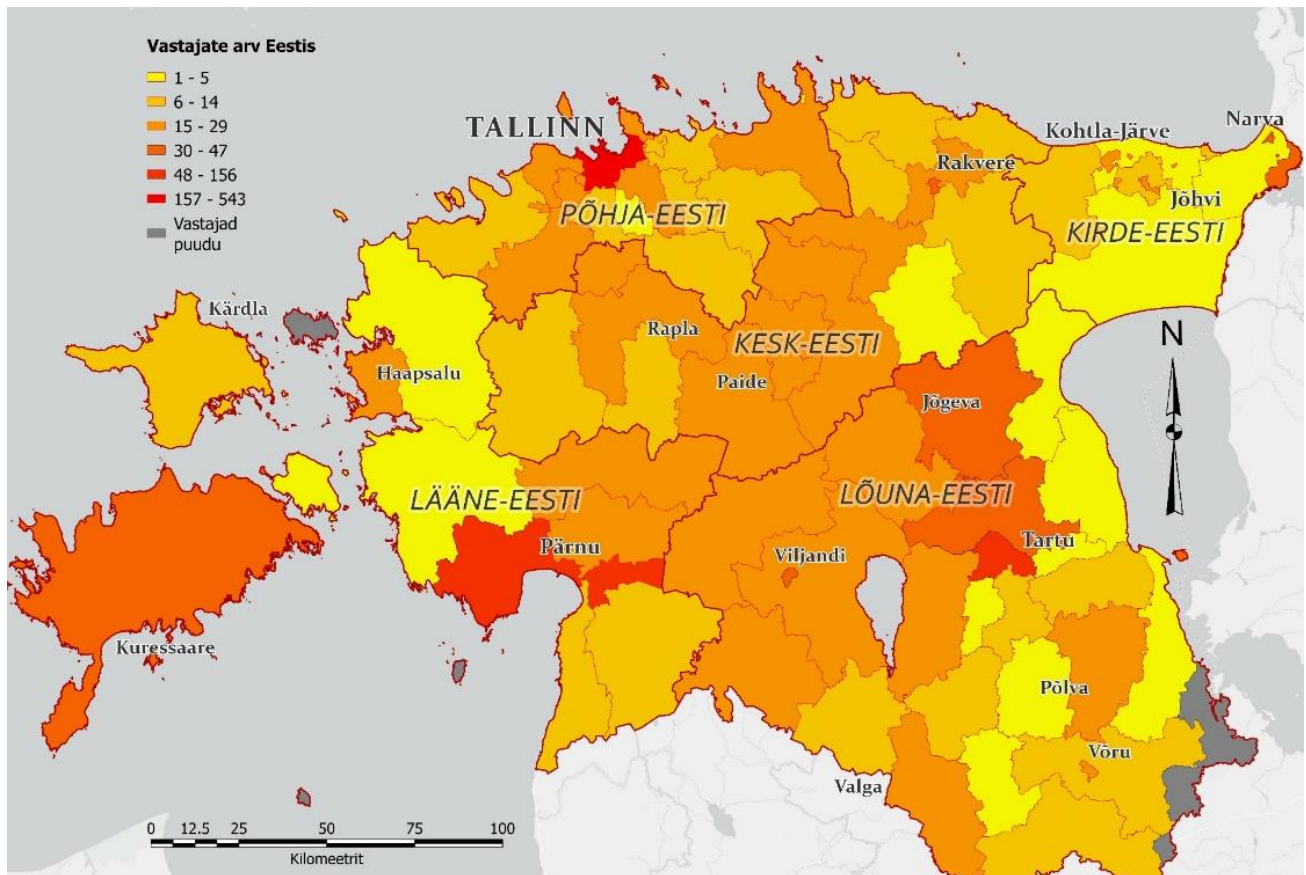
* Ametialane staatus: kõrge (juhid ja tippspetsialistid), keskmine (tehnikud, keskastmespetsialistid, kontoritöötajad), madal (teenindus- ja müügitöötajad, seadme ja masinaoperaatorid, lihttöölised), töötav aga amet teadmata (sõjaväelased ja muud (staatus on töötav))

4.2. Soome läinud Eesti päritolu elanikkonna lähtekohad Eestis ja sihtkohad Soomes

Joonisel 2 on kujutatud küsitlusele vastajate lähtekohad Eestis. Andmed on esitatud omavalitsuste kaupa. Joonisel 2 on Eesti regioonid jaotatud kasutades NUTS 3 klassifikatsiooni, millele tugineb ka Eesti Statistikaamet. NUTS3 järgi on Eesti omavalitsused koondatud 5 regiooni: Põhja-Eesti hõlmab Harjumaad, Lääne-Eesti kuuluvad Hiiu, Lääne, Pärnu ja Saare maakonnad, Kesk-Eestisse Järva, Lääne-Viru ja Rapla maakonnad, Kirde-Eesti hõlmab Ida-Virumaad ning Lõuna-Eesti kuuluvad Jõgeva, Põlva, Tartu, Valga, Viljandi ja Võru maakonnad (Statistikaamet, 2010).

Inimesi on Soome läinud kõikidest Eesti piirkondadest, lähematest piirkondadest (Harjumaalt) on rohkem inimesi läinud ja kaugematest (Lõuna-Eesti, Ida-Eesti, Saared) on vähem inimesi läinud. Lisaks oli rohkem inimesi linnadest läinud: Tallinnast, Tartust, Pärnust, aga ka Jõgevamaalt. Esines 4 valda, kust ei ole mindud Soome: Vormsi, Setomaa, Kihnu ja Ruhnu.

Joonisel 3 on kujutatud küsitlusele vastajate elukohad Soomes. Küsitlusandmed olid esitatud postikoodide kaupa, mida oli vaja agregeerida omavalitsusteks. Vastajate jaotuvus on kaardile märgitud leppemärkidega ning värviga näidatakse (muu keel emakeelena) osakaalu kogurahvastikust nendes omavalitsustes, kust küsitlusele vastati. Ehk värvimata jäid omavalitsused, kuhu küsitluse järgi ei mindud. Nagu ka teoorias oli välja toodud, Soome minnes koondutakse valdavalt linnadesse ning teistesse piirkondadesse, kus on suurem muukeelsete ning mitte-soomlaste osakaal, ehk eelkõige Soome lõunaosasse, nagu Uusimaa üldiselt. Kõige rohkem inimesi läksid Helsingi, Vantaa, Espoo ja Turu linnadesse.

Joonis 2. Vastajate lähtekohad Eestis. Regioonid on jaotatud NUTS3 klassifikatsiooni järgi (kaaridallikad allikad: Maa- ja ruumiameti maakondade andmed, Esri hele aluskaart)

4.3. Soomes elavate Eesti päritolu inimeste assimilatsioon

Tabelis 2 on välja toodud uurimistöö analüüsi järgi sotsiaalselt või kultuuriliselt assimileerunud Eesti päritolu inimesed. Analüüsi järgi umbes 11% inimestest olid kultuuriliselt assimileerunud, ning 6% inimestest olid sotsiaalselt assimileerunud. Kultuurilise assimilatsiooni puhul tagasirännet ei toimu, sest Soome on uus kodumaa ja sotsiaalse assimilatsiooniga suhtleb sõprade ja tuttavatega valdavalt (üle poole) soome keeles ning suhtlus Eestis elavate tuttavate või sugulastega on madal või puudulik.

Tabel 2. Soomes elavate Eesti päritolu inimeste assimilatsioon (Kes vastasid mudeli sõltuvate tunnustele)

	Vastajate arv	Vastajate %
<i>Mudel 1: Ei soovi tagasi rännata ja tunneb et Soome on uus kodumaa</i>	214	10.8
<i>Mudel 2: Suhtleb sõprade/tuttavatega soome keeles JA suhtlus Eesti sugulastega on madal/puudulik</i>	127	6.4

4.4 Assimilatsiooni mõjutavad tegurid

Tabelis 3 on kujutatud kultuurilist assimilatsiooni ning tabelis 4 sotsiaalset assimilatsiooni. Kui vaadata iga üksiku mudelitesse kaasatud tunnuse mõju kultuurilisele assimileerumisele tabelis 3, siis tulevad mõned olulised tunnused välja, mis mõjutavad kultuurilise assimilatsiooni tõenäosust. Kultuurilise assimileerumise tõenäosus on seda väiksem, mida vanemaks inimene saab. Seevastu naistel on suurem tõenäosus assimileeruda. Eesti rahvusvähemuse hulka kuuluvatel inimestel on suurem võimalus Soome ühiskonda assimileeruda võrreldes eestlastega ning seda mõjutab ka abikaasa rahvus kui selleks on soomlane. Ida-Virumaalt Soome läinud inimestel, võrreldes Harjumaalt, on suurem võimalus uues ühiskonnas assimileeruda ning seda mõjutab omakorda ka sihtkoha rahvuslik keskkond: mida suurem on soomekeelsete osakaal, seda suurem on assimileerumise võimalus. Uudiste lugemisel inimestel, kes loevad Soome uudiseid rohkem ja Eesti uudiseid vähem, on suurem tõenäosus ühiskonda assimileeruda võrreldes igapäevase lugemisega.

Esimese sammu puhul, kui mudelisse lisati kõik indiviidi tasandi tunnused, muutub mitme tunnuse mõju. Võrreldes paarisregressiooniga ei ole sugu enam oluline tunnus, mis kultuurilise assimileerumise puhul erinevust tekitaks. Statistiliselt oluliselt erinevaks muutub aga "muu mitteaktiivse" grupi hulka kuulumine, mis kultuurilise assimileerulise tõenäosust suurendab, võrreldes

„kõrge staatuse“ tõenäosusega. „Muu mitteaktiivne“ tööalane staatus hõlmab endas koduseid inimesi, kes ei ole töötud, õpilased, ega pensionärid: lapsehoolduspuhkusel, hooldajad ning teisi.

Kui lisada mudelisse ruumitunnused, siis esimese sammuga võrreldes on rahvus siiski oluline tunnus, kuid vene rahvuse olulisus langeb. Mõlemad lisatud ruumitunnused (elukoht Eestis ja mittesoomakeelsete osakaal omavalitsuses) on olulised tunnused, mis kultuurilise assimileerumise puhul erinevust tekitaksid: Ida-Virumaalt Soome läinud inimestel on võrreldes Harjumaa päritoluga rohkem võimalusi kultuuriliselt assimileeruda ning omavalitsustes, kus soome keelt kõnelevate inimeste osakaal on suurem, on rohkem võimalusi ühiskonda assimileeruda.

Viimaks, kui lisada mudelisse meediatunnused, siis muutub mitme tunnuse mõju. Võrreldes eelmise sammuga ei ole vanus ja mittesoomlaste osakaal enam olulised tunnused, mis kultuurilise assimileerumise puhul erinevust tekitaksid. Rahvuse olulisus langeb ning vene rahvus ei ole enam statistiliselt oluline tunnus, mis assimilatsiooni mõjutaks. Statistiliselt oluliselt erinevaks tunnusteks muutusid Eesti ja Soome uudiste lugemise sagedused, kus Eesti uudiste lugemise sageduse kasvuga kultuurilise assimileerumise tõenäosus kahaneb. Seevastu Soome uudiste lugemise sageduse kasvu puhul assimileerumise tõenäosus kasvab. Mõlemaid tunnuseid võrreldi igapäevase lugemisega.

Vaadates tabelis 4 sõltumatute tunnuste mõju sotsiaalsele assimilatsioonile (paarisregressioon), tulevad välja mõned olulised tunnused, mis paistsid silma ka eelmises tabelis, kuid esineb ka tunnuseid, mida varasemalt ei ole väga palju mainitud. Sotsiaalse assimilatsiooni puhul ilmneb, et mida vanem ollakse, seda väiksem on tõenäosus assimileeruda, ent samas, mida kauem on Soomes elatud, seda suurem on tõenäosus assimileeruda. Eesti rahvusvähemuse hulka kuulumine on oluline sotsiaalse assimilatsiooni näitaja. Vene rahvuse puhul tõenäosus võrreldes eestlastega on väiksem. Samas, Soome rahvuse hulka kuulumine suurendab sotsiaalse assimilatsiooni tõenäosust. Seevastu venelasest abikaasa hoopis suurendab selle tõenäosust võrreldes eestlasest abikaasaga. Abielus või vabaabielus olemine kahandab võrreldes vallaliseks olemisega sotsiaalse assimilatsiooni tõenäosust. Ametialaselt „madala staatusega“ või pensionär olemine kahandab sotsiaalse assimilatsiooni tõenäosust võrreldes „kõrge staatusega“. „Madal“ ametialane staatus kirjeldab lihttööliseid, tootavas sektoris töötavaid (põllumajanduses, metsanduses jt) inimesi, müüjaid ja teisi. Sihtkoha rahvuslik keskkond mõjutab assimileerumise tõenäosust: mida suurem on soomekeelsete osakaal, seda suurem on tõenäosus.

Esimese sammu puhul, kui mudelisse panna kõik indiviidi tasandi tunnused, muutub mitme tunnuse mõju olulisus. Võrreldes paarisregressiooniga ei ole vanus enam tunnus, mis mõjutaks sotsiaalse assimilatsiooni oluliselt. Seevastu lisandub juurde sugu, mis näitab, et meestel on suurem tõenäosus sotsiaalselt assimileeruda võrreldes naistega. Ametialase staatuse olulisuse puhul lisandub juurde „muu töötav staatus“, kuhu kuuluvatel inimestel on võrreldes „kõrge staatusega“ väiksem võimalus

sotsiaalseks assimileerumiseks. „Muu töötav staatus“ kirjeldab töötavaid inimesi, kelle täpset ametit kas ei olnud või on keeruline klassifitseerida (nt sõjaväelased). Abielus olemine ei ole enam oluliseks näitajaks sotsiaalse assimilatsiooni tõenäosuse jaoks.

Kui lisada mudelisse ruumitunnused, siis muutub kahe tunnuse olulisus. Vene rahvuse ning pensionäristaatuse olulisus sotsiaalse assimilatsiooni tõenäosusele kadus. Asukoht Eestis ning Soome piirkonna keeleline keskkond mõjutavad sotsiaalse assimilatsiooni oluliselt. Kirde-Eestist Soome läinud inimestel on võrreldes Põhja-Eestist Soome läinud inimestega väiksem tõenäosus sotsiaalselt assimileeruda ning piirkondades, kus soomekeelseid on rohkem, kasvab sotsiaalse assimilatsiooni tõenäosus. Mida kauem on Soomes elatud, seda suurem on sotsiaalse assimilatsiooni võimalus.

Viimaks, kui lisada mudelisse veel meediatarbimise tunnused, siis muutub mitme tunnuse olulisus. Perekonnaseis ei ole enam tunnus, mis mõjutaks sotsiaalse assimilatsiooni statistiliselt oluliselt. Vene rahvuse ja pensionäri staatus lisandusid uuesti ning mõlemad tunnused vähendavad sotsiaalse assimilatsiooni tõenäosust. Eesti uudiste lugemine on oluline sotsiaalse assimilatsiooni näitaja. Väiksem kontakt, ehk uudiste lugemine on harvem võrreldes igapäevase lugemisega suurendab sotsiaalse assimilatsiooni.

Tabel 3. Binaarse regressiooni tulemused: kultuurilise assimilatsiooni tõenäosus, olulisustõenäosus (Sig.) ja riskisuhete väärtused (exp (B)). Sõltuv tunnus: assimileerus kultuuriliselt – kodeering 1; ei assimileerunud – kodeering 0. Andmed on kaalutud.

	Paarisregressioon		Samm 1		Samm 2		Samm 3	
	Exp(B)	Standardviga (S.E.)	Exp(B)	Standardviga (S.E.)	Exp(B)	Standardviga (S.E.)	Exp(B)	Standardviga (S.E.)
<i>vanus</i>	.988**	.006	.977**	.008	.976**	.008	.990	.008
Sugu (võrdluseks naine)								
<i>Mees</i>	.712**	.160	.833	.177	.817	.180	.964	.190
Rahvus (võrdluseks eesti)								
<i>vene</i>	1.738**	.389	1.623**	.220	1.545*	.234	1.382	.240
<i>soome</i>	2.730***	.661	2.705***	.217	2.509***	.224	1.898**	.230
<i>muu rahvus</i>	.622	.320	.611	.369	.709	.376	1.077	.367
Haridustase (võrdluseks alg/põhiharidus)								
<i>Keskharidus</i>	.877	.319	.830	.333	.858	.336	.817	.350
<i>Kõrgharidus</i>	1.198	.335	1.036	.368	1.063	.372	1.046	.389
Töölane staatus (võrdluseks kõrge staatus)								
<i>keskmine staatus</i>	1.394	.318	1.322	.342	1.374	.346	1.222	.362
<i>madal staatus</i>	.801	.265	.963	.312	.977	.316	.877	.330
<i>muu töötav staatus</i>	1.061	.312	1.141	.346	1.163	.350	1.132	.362
<i>töötu</i>	.906	.456	.874	.482	.876	.490	.823	.501
<i>üliõpilane</i>	1.026	.392	.875	.427	.853	.438	.694	.452
<i>pensionär</i>	1.109	.387	1.618	.462	1.575	.474	1.136	.501
<i>muu mitteaktiivne</i>	1.627	.354	2.027*	.385	2.071*	.390	2.320**	.403
Perekonnaseis (võrdluseks vallaline)								
<i>abielus</i>	1.322	.237	1.510	.259	1.345	.264	1.425	.275
<i>vabaabielus</i>	.812	.269	.874	.282	.840	.284	1.027	.296
<i>lahus või lesk</i>	1.310	.284	1.639	.326	1.487	.332	1.613	.349
<i>teadmata</i>	.000	12362.800	.000	13913.797	.000	13839.940	.000	12865.341
Abikaasa rahvus (võrdluseks eestlane)								

<i>soomlane</i>	3.280**	.389	3.350**	.400	2.945**	.404	3.074**	.419
<i>venelane</i>	2.929	.661	1.732	.760	1.647	.774	1.781	.819
<i>teadmata</i>	2.544**	.320	2.734**	.329	2.551**	.331	2.720**	.339
<i>Soomes elatud aastad</i>	1.018	.016			1.010	.018	.991	.019
<i>Elukoht Eestis (võrdluseks Põhja-Eesti)</i>								
<i>Lääne-Eesti</i>	.979	.269			1.079	.285	1.149	.299
<i>Kirde-Eesti</i>	4.178***	.270			2.730***	.295	2.079**	.308
<i>Lõuna-Eesti</i>	1.347	.191			1.324	.206	1.148	.217
<i>Kesk-Eesti</i>	.843	.290			.834	.305	.785	.316
<i>Mittesoomlaste osakaal Soome piirkonnas</i>	.972**	.012			.969**	.013	.988	.014
<i>Soome uudiste lugemine (võrdluseks Kord päevas)</i>								
<i>Kord nädalas</i>	.617**	.235					.520**	.264
<i>Kord kuus või harvem</i>	.640*	.256					.553**	.292
<i>Eesti uudiste lugemine (võrdluseks Kord päevas)</i>								
<i>Kord nädalas</i>	2.145***	.223					1.930**	.241
<i>Kord kuus või harvem</i>	4.488***	.177					3.129***	.210
<i>Nagelkerke R²</i>			0.092		0.117		0.228	

Märge: * ≤ 0.1; ** ≤ 0.05; *** ≤ 0.001

Tabel 4. Binaarse regressiooni tulemused. Kultuurilise assimilatsiooni tõenäosus, olulisustõenäosus (Sig.) ja riskisuhete väärtused (exp (B)). Sõltuv tunnus: assimileerus sotsiaalselt– kodeering 1; ei assimileerunud – kodeering 0. Andmed on kaalutud.

	Paarisregressioon		Samm 1		Samm 2		Samm 3	
	Exp(B)	Standardviga (S.E.)	Exp(B)	Standardviga (S.E.)	Exp(B)	Standardviga (S.E.)	Exp(B)	Standardviga (S.E.)
<i>vanus</i>	.981**	.008	.996	.010	.990	.010	1.014	.010
Sugu (võrdluseks naine)								
<i>Mees</i>	1.187	.197	1.610**	.219	1.482*	.223	1.865**	.246
Rahvus (võrdluseks eesti)								
<i>vene</i>	.483**	.372	.412**	.380	.570	.403	.344**	.428
<i>soome</i>	3.077***	.250	3.321***	.267	3.230***	.285	2.332**	.311
<i>muu rahvus</i>	.729	.535	.765	.540	.721	.552	.779	.617
Haridustase (võrdluseks alg/põhiharidus)								
<i>Keskharidus</i>	1.706	.531	2.048	.546	2.016	.553	1.811	.565
<i>Kõrgharidus</i>	2.390	.545	2.026	.581	2.119	.591	1.904	.611
Tööalane staatus(võrdluseks. kõrge staatus)								
<i>keskmine staatus</i>	.653	.392	.548	.423	.614	.434	.466	.478
<i>madal staatus</i>	.430**	.302	.349**	.373	.421**	.381	.319**	.412
<i>muu töötav staatus</i>	.568	.374	.459*	.418	.494*	.422	.441*	.449
<i>töötu</i>	.835	.489	.949	.527	1.046	.536	.760	.579
<i>üliõpilane</i>	1.512	.379	1.204	.437	1.172	.459	1.156	.476
<i>pensionär</i>	.311*	.622	.254**	.699	.320	.698	.193**	.730
<i>muu mitteaktiivne</i>	.992	.415	1.117	.454	1.195	.465	1.215	.493
Perekonnaseis (võrdluseks. vallaline)								
<i>abielus</i>	.610*	.254	.784	.287	.679	.299	.853	.327
<i>vabaabielus</i>	.415**	.302	.494**	.321	.472**	.329	.695	.352
<i>lahus või lesk</i>	.486	.350	.627	.404	.597	.410	.622	.444
<i>teadmata</i>	1.572	.983	1.331	1.070	.933	1.125	1.649	1.211
Abikaasa rahvus (võrdluseks. eestlane)								
<i>soomlane</i>	1.273	.417	1.483	.433	1.442	.443	1.588	.480
<i>venelane</i>	3.198**	.592	3.261*	.635	3.517*	.658	6.039**	.759

<i>teadmata</i>	1.013	.300	1.136	.314	1.095	.323	1.210	.347
<i>Soomes elatud aastad</i>	1.070***	.020			1.064**	.023	1.042*	.024
<i>Elukoht Eestis (võrdluseks Põhja-Eesti)</i>								
<i>Lääne-Eesti</i>	.676	.348			.618	.380	.552	.417
<i>Kirde-Eesti</i>	.318	.717			.243*	.750	.157**	.766
<i>Lõuna-Eesti</i>	1.077	.228			.990	.247	.801	.265
<i>Kesk-Eesti</i>	.878	.327			.754	.348	.691	.373
<i>Mittesoomlaste osakaal Soome piirkonnas</i>	.933***	.016			.939***	.017	.959**	.018
<i>Soome uudiste lugemine (võrdluseks Kord päevas)</i>								
<i>Kord nädalas</i>	.762	.284					.725	.336
<i>Kord kuus või harvem</i>	.787	.310					1.183	.353
<i>Eesti uudiste lugemine (võrdluseks Kord päevas)</i>								
<i>Kord nädalas</i>	3.035***	.278					2.854***	.313
<i>Kord kuus või harvem</i>	5.473***	.229					4.184***	.274
<i>Nagelkerke R²</i>			0.096		0.143		0.288	

Märge: * ≤ 0.1 ; ** ≤ 0.05 ; *** ≤ 0.001

5. Arutelu

Selle magistritöö tulemused näitavad, et Soomes elavatest Eesti päritolu inimestest assimileerus Soome ühiskonda vaid küllaltki väike osa (6-11% sõltuvalt assimilatsiooniliigist). Analüüsi tulemused sobivad varasema kirjandusega ning siinse töö tulemused jäävad varasematele näitajatele mõnevõrra isegi alla. Varasemad analüüsid on näidanud, et assimilatsioonistrateegia võtab omaks olenevalt piirkonnast 3-27% sisserännanute (Groenewold et al., 2014; Neto, 2002). Mainitud uurimuste põhjal on assimilatsioon integratsiooni järel järgmine oluline akulturatsioonistrateegia. See võib olla teisiti kui uurimisel rühm on oma kultuurist rohkem kinnihoidev või tegu on lühiajalise rändega, nagu välisüliõpilaste puhul (Cao et al., 2017). Madalamad assimilatsioonimäärad võivad olla indikaatoriks, et mõni muu akulturatsioonistrateegia (eelkõige eraldumine) on rohkem eelistatud või hoopis seda, et integratsioon on ülekaalukalt eelistatum. Võib eeldada, et ka Eesti päritolu inimeste puhul on integratsioonil akulturatsioonistrateegiatest kõige suurem roll. Eesti lähedus pakub üldiselt head võimalused sünniriigiga kontakti hoida.

Sotsiaaldemograafilistest tunnustest on assimilatsiooniga seotud sugu, rahvus, tööalane staatus ja abikaasa rahvus ehk segaabiellule viitav tunnus. Tulemustest selgus, et meestel on suurem tõenäosus uude ühiskonda assimileeruda. Sarnast tendentsi on näidanud ka varasemad analüüsid (nt Ari, 2008), mis on näidanud, et mehed on assimilatsioonile avatumad. See viitab sellele, et meestel on lihtsam ning naistel keerulisem oma sünnikultuurist lahti lasta.

Rahvus ja abikaasa rahvus on samuti olulised assimilatsiooni mõjutavad tunnused. Rahvusel on mõju sidemete tugevusele lähteriigiga (kas inimene on lähteriigis vähemus- või enamusrahvuse esindaja). Anniste ja Tammaru (2014) leidsid, et vähemusrahvuse hulka kuuluvad inimesed (venelased) suurema tõenäosusega jäävad sihtriiki. Selle töö tulemused näitasid, et Eesti päritolu inimesed, kes olid soome rahvusest assimileerunud kõige tõenäolisemalt, mis on ka ootuspärane tulemus, kuna neil varasem side uue riigiga juba olemas. Kultuurilise assimilatsiooni puhul assimileerunud ka vene rahvusest inimeses suurema tõenäosusega, mis tõesti viitab sellele, et kui lähteriigis on side ühiskonnaga nõrgem, siis on assimileerumine teise ühiskonda lihtsam. Abikaasa rahvus ehk segaabiellu tunnus on samuti üks assimilatsiooniga seotud teguritest. Kui Eesti päritolu inimesel on abikaasa muust rahvusest kui eestlane (venelane, soomlane), siis on assimileerumise tõenäosus suurem. Segaabiellu tunnust on ka teoorias varasemalt palju rõhutatud (nt Gordon 1964) ning see viitab samuti sidemete tugevuse olulisusele lähteriigiga.

Tulemustest ka selgus, et tööalasel staatusel on mõningane mõju assimilatsioonile, kuid väga suurt rolli inimese sotsiaalmajanduslik staatus (haridus ja tööalane staatus) assimileerumise puhul ei mängi. See on natuke üllatav, sest varasemalt on näidatud, et kõrgem sotsiaalmajanduslik staatus võiks inimese kohanemise uues ühiskonnas lihtsamaks muuta (Groenewold et al., 2014). Eesti päritolu

inimeste puhul tundub aga olulisem olevat side ühiskonnaga.

Veidi üllatav tulemus on ka vanuse mitte nii tugev seos assimileerumisega. Kui üldiselt võiks oletada, et nooremad inimesed assimileeruvad suurema tõenäosusega ja sujuvamalt (Neto 2002), siis kuigi selle töö tulemused mõningate mudelite puhul seda suunda näitavad, lõplikes mudelites vanus assimileerumisega oluliselt seotud ei ole. Siin võib rolli mängida Eesti-Soome rändesuhete eripära – Soome lähedus ja sealne kõrgem elatustase on meelitanud sinna igasuguses vanuses inimesi (tavapäraselt osalevad rändes noored) ja nende assimileerumises näivad suuremat rolli mängivat teised tunnused. Soomes veedetud aastate arvul on seos sotsiaalsele assimilatsioonile, kuna kauem sihtriigis veedetud aeg annab rohkem võimalusi kontaktideks (Groenewold et al., 2014).

Ruumitunnuste puhul selgub, et Eesti päritolu piirkond on seotud Soome assimileerumisega. Kui ollakse pärit Kirde-Eestist, kus elab rohkem vähemusrahvusest inimesi, siis assimileerutakse kultuuriliselt suurema tõenäosusega. Kirde-Eestit kujutatakse Eestiseselt sageli "teistsugusena" võrreldes muu Eestiga ja see võib olla ka nõrgendanud seal elavate inimeste sidet lähtriigiga, mis omakorda aitab paremini sulanduda teise ühiskonda. Lähtepiirkonna olulisust on assimilatsiooni protsessis näidanud ka mitmed teised autorid, näiteks Groenewold ja teised (2014) uurisid Türgi sisserändajaid erinevates Euroopa riikides, kus selgus, et sisserändajad, kes olid pärit konservatiivsemast või vaesemast piirkonnast, on vähem muutustele vastuvõtlikud, mis aitab kaasa pigem näiteks eraldumisele. Kui riigil oleks soov, et selle elanikud hoiaksid ka välja rännates sidet koduriigiga ning tuleksid ehk mingi hetk ka tagasi, siis oleks oluline, et ükski piirkond ei tunneks end eraldatult.

Töös sai analüüsi lisatud ka tunnused, mis kirjeldavad inimesi huvi ühe või teise ühiskonna elu vastu (Eesti ja Soome uudiste lugemine). Selgus, et meedial ja uudiste lugemisel on arvestatav mõju assimilatsioonile. Mida sagedamini Soome uudiseid loeti, seda suurem oli tõenäosus assimileeruda; mida harvemini Eesti uudiseid loeti, seda suurem oli tõenäosus assimileeruda. See viitab ka sellele, kui tugev side inimesel ühe või teise kohaga on. Uudiste lugemine eeldab piirkonna vastu huvi tundmist, tahet teada saada, mis toimub, mistõttu tihedam lugemine võib eeldada tugevamat kontakti.

Uurimistöö tulemused näitasid ka seda, et sotsiaalset ja kultuurilist assimilatsiooni mõjutavate tegurite mõju on kohati väga erinev ja neid mõjutavad ka erinevad tunnused. See viitab sellele, et assimilatsioon on väga mitmetahuline ja seda tuleks püüda ka edaspidi niimoodi mõista. Täiesti eraldi oleks võimalik veel vaadata näiteks majanduslikku, poliitilist või psühholoogilist assimilatsiooni. Selles töös otsustati teooriast ja andmetest lähtuvalt keskenduda kultuurilisele ja sotsiaalsele assimilatsioonile. Siin võib ka mõelda, milliseid teisi küsimusi oleks võinud nende tunnuste mõõtmiseks kasutada ja kas tulemus oleks olnud erinev. Praegune andmestik ei võimaldanud selle testimiseks väga palju võimalusi, kuid kasutatud tunnused töötasid ning aitasid seda teemat Soomes elavate Eesti päritolu inimeste kontekstis uurida.

Tulevikus oleks selliseks uurimuseks kasutada küsimustikku, mis ongi disainitud eraldi akulturatsiooni ja selle strateegiate analüüsiks.

Selle magistr töö tulemuste puhul tuleb ka silmas pidada et inimeste akulturatsioonistrateegiad võivad ajas muutuda (Berry, 1997) ning selle töö tulemused kirjeldavad konkreetse ajahetke ehk 2019. aasta olukorda. Siiski annab see töö hea ülevaate, kui suur hulk Eesti päritolu inimestest võtsid omaks assimilatsiooni strateegia ning mis tegurid seda mõjutavad.

6. Kokkuvõte

Selle magistritöö eesmärk on mõista assimilatsiooni mõjutavaid tegureid, mis mõjutavad Soomes elavate Eesti päritolu inimesi. Tegemist on olulise eesmärgiga, sest Soome on Eesti peamine sihtriik ning väga palju eestlasi elab seal. Täpsemalt taheti esiteks leida, kui suur osa võtsid omaks assimilatsiooni strateegia, teiseks taheti uurida, kuidas sotsiaaldemograafilised tunnused ning lähte- ja sihtkoha piirkond mõjutavad assimilatsiooni. Viimaseks taheti teada, kuidas mõjutab assimilatsioon huvi lähte- või sihtriigi ühiskonnaelu vastu.

Uurimistöös kasutatakse 2019. aasta küsitlusuuringu „Eesti päritolu rahvastik Soomes“ andmeid, millele tuginedes loodi kaks sõltuvat tunnust, millega assimilatsiooni mõjutavaid tunnuseid leida. Töö peamiseks analüüsimeetodiks oli binaarne logistiline regressioon.

Uurimistöö analüüsi järgi assimileerus üsnagi väike osa Soomes elavatest Eesti päritolu inimestest. Assimileerumise puhul mängisid rolli sugu, rahvus, tööalane staatus ja abikaasa rahvus. Soomes veedetud aeg mõjub assimilatsioonile positiivselt (ehk mida rohkem, seda suurem tõenäosus), sama käib ka Soome uudiste lugemise kohta. Selgus, et kui päritolupiirkond on rohkem kultuuriliselt või sotsiaalselt teistes eraldatud piirkondadest, siis see samuti mõjutab assimilatsiooni oluliselt: kultuurilise assimilatsiooni puhul tõstab ja sotsiaalse assimilatsiooni puhul langetab. Lisaks sihtkoha rahvuslik koosseis mõjutab sotsiaalse assimilatsiooni tõenäosust: mida kõrgem, seda väiksem tõenäosus.

Huvi riigi vastu tugevdab selle sidemeid, mis Soome kontekstis mõjutab assimilatsiooni, aga Eesti kontekstis töötab sellele vastu. Lõpus toodi välja, et edasi võiks uurida Soomes elavate Eesti päritolu inimeste teiste akulturatsioonistrateegiate kohta ning mis tegurid neid mõjutavad.

Factors contributing to the assimilation of people of Estonian origin living in Finland

Eliiža Anastasia Mihhailov

Summary

The aim of this master's thesis is to understand the factors that contribute to the assimilation of people of Estonian origin living in Finland. This subject is important because Finland is Estonia's main destination country, and it hosts the largest Estonian diaspora. In detail, the aim was to find out how big is the prevalence of assimilation strategy adoption within the observed population. Secondly, to investigate what sociodemographic factors and how both area of origin and destination affect assimilation, lastly, how assimilation affects interest towards both Finland and Estonia. This research paper uses data collected in 2019 named "Eesti päritolu rahvastik Soomes". The data was the basis for two dependent variables to find significant factors that influence assimilation strategies. The main analysis method used was binary logistic regression.

According to the analysis, the amount of people of Estonian origin who assimilated was rather small. Results show that sex, nationality, occupational status and spouse's nationality have an effect on assimilation. Time spent in Finland has a positive effect on assimilation (the more, the more likely). If the area of origin culturally or socially differs from other nearby areas, it influences the likelihood of assimilation: it increases cultural assimilation likelihood but decreases the likelihood of social assimilation. The language or national makeup in the host area also influences assimilation likelihood: the higher it is, the less likely it applies.

Interest in the country strengthens one's ties with it. For Finland it influences assimilation, while for Estonia it works against assimilation. This thesis brings attention that it would be beneficial to understand and explore other acculturation strategies and factors that might influence the likelihood of them applying to each one of them in the context of people of Estonian origin living in Finland.

Tänuavaldused

Töö autor sooviks tänada oma juhendajat, Kadi Kalmi, kes oli selle töö kirjutamise ajal vägagi toeks, kas siis vastuste ja näpunäidete, suunavate arutelude ja kõige muu eest, mida ta tegi. Ta usus autorisse ka siis kui autoril endal olid motivatsiooniprobleemid. Lisaks sooviks autor veel tänada oma pere, kelle käest sai autor tihti häid mõtteid ja tähelepanekuid, kuna nemad nägid seda tööd täitsa teise nurga alt.

Kasutatud kirjandus

- Alho, R., Kumer-Haukanõmm, K. (2020). Sissejuhatus. R. Alho, K. Kumer-Haukanõmm, (Toim), *Mobiilsus, ränne ja hargmaised kontaktid Eesti ja Soome vahel* (lk 15-29). Siirtolaisuusinstituutti.
- Alsaleh, A. (2024). The impact of technological advancement on culture and society. *Scientific Reports*, 14(1), 32140. <https://doi.org/10.1038/s41598-024-83995-z>
- Anniste, K., Tammaru, T. (2014) Ethnic differences in integration levels and return migration intentions: A study of Estonian migrants in Finland. (2024). *Demographic Research*. 30. 377-412 <https://doi.org/10.4054/DemRes.2014.30.13>
- Ari, L. (2008). The American Dream—For Men Only? Gender, Immigration, and the Assimilation of Israelis in the United States by Lilach Lev-Ari. *Israeli Sociology / תל ארשי היגלוי צוס* (lk 538). <https://doi.org/10.2307/23442733>
- Bakker, W., Van Der Zee, K., Van Oudenhoven, J. P. (2006). Personality and Dutch Emigrants' Reactions to Acculturation Strategies. *Journal of Applied Social Psychology*, 36(12), 2864–2891. <https://doi.org/10.1111/j.0021-9029.2006.00132.x>
- Berry, J.W. (1980) Acculturation as varieties of adaptation. In: Padilla, A., Ed., *Acculturation: Theory, Models and Findings*, Westview, Boulder, 9-25.
- Berry, J., Trimble, J., Olmedo, E. (1986). Assessment of acculturation. *Field Methods in Cross-Cultural Research*, 8.
- Berry, J. W., Kim, U., Power, S., Young, M. (1989). Acculturation Attitudes in Plural Societies. *Applied Psychology*. 38(2), 185-206, DOI: 10.1111/j.1464-0597.1989.tb01208.x
- Berry, J. W. (1997). Immigration, acculturation, and adaptation. *Applied Psychology: An International Review*, 46(1), 5–34. <https://doi.org/10.1080/026999497378467>
- Berry, J. W. (2006). Context of Acculturation. D. L. Sam & J. W. Berry (Toim), *The Cambridge Handbook of Acculturation Psychology* (lk 27–42). Cambridge University Press.
- Bhugra, D., Watson, C., Wijesuriya, R., & Ventriglio, A. V. (2020). Cultural Capital and Acculturation in Migrants. D. Bhugra, D. Moussaoui, A. Ventriglio, & R. Tribe (Toim), *Mental Health, Mental Illness and Migration* (lk 1–9). Springer. https://doi.org/10.1007/978-981-10-0750-7_39-1
- Bolt, G., van Kempen, R. (2010). Ethnic Segregation and Residential Mobility: Relocations of Minority Ethnic Groups in the Netherlands. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 36(2), 333–354. <https://doi.org/10.1080/13691830903387451>
- Brown, L. A., & Goetz, A. R. (1987). Development-related contextual effects and individual attributes in third world migration processes: A Venezuelan example. *Demography*, 24(4), 497–516. <https://doi.org/10.2307/2061388>
- Czaika, M., Reinprecht, C. (2022). Migration Drivers: Why Do People Migrate? P. Scholten (Toim), *Introduction to Migration Studies: An Interactive Guide to the Literatures on Migration and Diversity* (lk 49–82). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-92377-8_3
- Edelman, K., Tervonen, M. (2020). Eesti ja Soome vaheline ränne: ülevaateid varasematest uuringutest. R. Alho, K. Kumer-Haukanõmm, (Toim), *Mobiilsus, ränne ja hargmaised kontaktid Eesti ja Soome vahel* (lk 30-44). Siirtolaisuusinstituutti.

- Gans, H. J. (1992). Comment: Ethnic Invention and Acculturation, a Bumpy-Line Approach. *Journal of American Ethnic History*, 12(1), 42–52. <http://www.jstor.org/stable/27501012>
- Global Estonian (s.a.) Eestlased Kanadas. Eestlased üle maailma. <https://globalestonian.com/et/eestlased-kanadas-0>
- Global Estonian (s.a.-a) Üleilmne eestlus numbrites. Eestlased üle maailma <https://globalestonian.com/et/global-estonians-in-numbers>
- Groenewold, G., de Valk, H. A. G., van Ginneken, J. (2014). Acculturation Preferences of the Turkish Second Generation in 11 European Cities. *Urban Studies*, 51(10), 2125–2142. <https://doi.org/10.1177/0042098013505890>
- Gordon, M. M. (1964). *Assimilation in American life: The role of race, religion, and national origins*. New York : Oxford University Press. <http://archive.org/details/assimilationinam0000gord>
- Ilumets, M. H. (2023). Eestlased Soomes: lõimumise mõju tagasirändele. Magistritöö. <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/da063abf-8a43-4d02-908a-d0871e46158b/content>. Vaadatud mai 2025.
- Jürisson, S. (2012) Kuldsele Kaananimaale: esimestest eesti väljarändajatest Brasiilias. *Mäetagused*, 50, 91-112. <https://www.folklore.ee/tagused/nr50/jyrisson.pdf>
- Jürman, M.-B. (2024) Noorte eestivenelaste rahvusliku identiteedi analüüs läbi akulturatsiooni teooria. Bakalaureusetöö. <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/6e946771-9501-45eb-8041-fc009c15c511/content>. Vaadatud 18.04.2025
- Kunst, J. R., Lefringhausen, K., Sam, D. L., Berry, J. W., & Dovidio, J. F. (2021). The Missing Side of Acculturation: How Majority-Group Members Relate to Immigrant and Minority-Group Cultures. *Current Directions in Psychological Science*, 30(6), 485–494. <https://doi.org/10.1177/09637214211040771>
- Kährik, A., Järv, O., Tammaru, T., Anniste, K. (12. 2019) Eestlased Soomes – lõimumine, sidemed kodumaaga ja hargmaisuse mustrid. RITA-RÄNNE projekt. Vaadatud 24.05.20205 https://sisu.ut.ee/wp-content/uploads/sites/265/eestlased_soomes_temakokkuvote.pdf
- Kyntäjä, Eve (1997). Eestlased Soomes – akulturatsioonipsühholoogia ja etniline identiteet. Hill Kulu, Katrin Metsis, Tiit Tammaru (toim.), *Eestlane olla... Eesti keele ja kultuuri perspektiivid*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 60–70.
- LaFromboise, T., Coleman, H. L. K., Gerton, J. (1993). Psychological impact of biculturalism: Evidence and theory. *Psychological Bulletin*, 114(3), 395–412. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.114.3.395>
- Lagerspetz, M. (2020). Eestlased Soomes – vähemus, rahvastikurühm või midagi muud? R. Alho, K. Kumer-Haukanõmm, (Toim), *Mobiilsus, ränne ja hargmaised kontaktid Eesti ja Soome vahel* (lk 120-136). Siirtolaisuusinstituutti.
- Leppik, M. (2013). Akulturatsiooni mõjutavad tegurid Eesti immigrantrahvastiku näitel. Magistritöö. <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/b47b05fd-98db-4ee5-ac00-3630fe78b72b/content>. Vaadatud märts. 2025
- Liu, I. (30. 07. 2019). “Germany’s Largest Minority: What it means to be Turkish in a ‘non-immigrant’ country”. *Berlin Beyond Borders*. <https://medium.com/berlin-beyond-borders/when-they-say-integration-the-turkish-community-in-germany-ace516caef5>

- Luo, M., Zhang, X., Peng, F., Zhao, J., Deng, H. (2021). Predictors of acculturation attitude of international students in China. *PLOS ONE*, 16(11), e0260616. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0260616>
- Masgoret, A.-M., Ward, C. (2006). Culture learning approach to acculturation. D. L. Sam & J. W. Berry (Toim), *The Cambridge Handbook of Acculturation Psychology* (lk 58–77). Cambridge University Press.
- Massey, D. S., Denton, N. A. (1985). Spatial Assimilation as a Socioeconomic Outcome. *American Sociological Review*, 50(1), 94–106. <https://doi.org/10.2307/2095343>
- McGee, W. J. (1898). Piratical Acculturation. *American Anthropologist*, 11(8), 243–249. <https://www.jstor.org/stable/658495>
- Neto, F. (2002). Acculturation strategies among adolescents from immigrant families in Portugal. *International Journal of Intercultural Relations*, 26(1), 17–38. [https://doi.org/10.1016/S0147-1767\(01\)00036-0](https://doi.org/10.1016/S0147-1767(01)00036-0)
- Official Statistics of Finland (2025). Population structure [online publication]. Statistics Finland. Vaadatud 25.5.2025. <https://stat.fi/en/statistics/vaerak>
- Paju, I. (12.05.1997) Eestlaste elu Soomes. *Eesti Päevaleht*. Vaadatud 19.05.2025 <https://epl.delfi.ee/artikkel/50739223/eestlaste-elu-soomes>
- de Palo, D., Faini, R., Venturini, A. (2007). The Social Assimilation of Immigrants. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/577831468161670123/pdf/385780Social0a1ion0SP0070101PUBLIC1.pdf>
- Paulus, I. (2012.). Eestlased kaugel idas – väljarändamisest assimileerumiseni. *Mäetagused*. 50, 71–90. <http://dx.doi.org/10.7592/MT2012.50.paulus>
- Pilvisto, H. (2013). Vähemusgrupi poolt tajutud enamusgrupi akulturatsioonihoiakute mõju etnilisele ja riiklikule identiteedile. *Magistritöö*. <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/c03758eb-0be4-4f24-80f8-bc9213610758/content>. Vaadatud 25.05.2025.
- Piracha, M., Tani, M., Cheng, Z., & Wang, B. Z. (2023). Social assimilation and immigrants' labour market outcomes. *Journal of Population Economics*, 36(1), 37–67. <https://doi.org/10.1007/s00148-021-00883-w>
- Portes, Alejandro, Zhou, Min. (1993). The New Second Generation: Segmented Assimilation and Its Variants. Where was it publicised? <https://www.jstor.org/stable/1047678>
- Puur, A., Sakkeus, L. (2017). Ränne ja Euroopa demograafilised väljakutsed. Salvestatud 17. aprill 2025, <http://inimareng.ee/ranne-ja-rahvastiku-muutused-eestis-ning-euroopas/ranne-ja-euroopa-demograafilised-valjakutsed/>
- Redfield, R., Linton, R., Herskovits, M. J. (1936). Memorandum for the study of acculturation. *American Anthropologist*, 38(1), 149–152. <https://doi.org/10.1525/AA.1936.38.1.02A00330>
- Sam, D. L. (2006). Acculturation: Conceptual background and core components. D. L. Sam & J. W. Berry (Toim), *The Cambridge Handbook of Acculturation Psychology* (lk 11–26). Cambridge University Press.
- Simons, S. E. (1901). Social Assimilation. I. *American Journal of Sociology*, 6(6), 790–822. <https://www.jstor.org/stable/2762026>

Statistikaamet (2010). NUTS regioonide metaandmed. Vaadatud 22.05.2025
<https://web.archive.org/web/20131113145748/http://www.stat.ee/50364>

Statistikaamet (s.a.) Ränne. Statistikaamet. Vaadatud 21. veebruar 2025, <https://stat.ee/et/avasta-statistikat/valdkonnad/rahvastik/ranne>

Tammaru, T., Kumer-Haukanõmm, K., Anniste K. (2010). The Formation and Development of the Estonian Diaspora. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. 36(7):1157-1174. https://www.researchgate.net/publication/233129899_The_Formation_and_Development_of_the_Estonian_Diaspora

Teske, R. H., Nelson, B. H. (1974). Acculturation and assimilation: A clarification. *American Ethnologist*, 1(2), 351–367. <https://doi.org/10.1525/ae.1974.1.2.02a00090>

Torpan, K., Sinitsyna, A., Kährik, A., Kauppinen, T. M., & Tammaru, T. (2022). Overlap of migrants' housing and neighbourhood mobility. *Housing Studies*, 37(8), 1396–1421. <https://doi.org/10.1080/02673037.2020.1849574>

Trasberg, T., Loik, K. E. (10.06.2021). Eesti kodanikud rändavad kõige enam Soome ja sealt uuesti tagasi Eestisse. Statistikaamet. <https://stat.ee/et/uudised/eesti-kodanikud-randavad-koige-enam-soome-ja-sealt-uesti-tagasi-estisse>

Weeks, J. R. (2008). *Population: An introduction to concepts and issues*. Thomson Wadsworth.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Eliiza Anastasia Mihhailov

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

“Soomes elavate Eesti päritolu inimeste assimilatsiooni mõjutavad tegurid”

mille juhendaja on Kadi Kalm

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Eliiza Anastasia Mihhailov
26.05.2025